

Riksföreningen Sveriges Fäbodbrukare

Inger Jonsson, ordf
Offne 142
830 47 Trångsviken
0640-460 37

Jordbruksdepartementet, 103 33 Stockholm
Jordbruksminister Eskil Erlandsson,
registrator@agriculture.ministry.se
Sofia Carlsson,
sofia.carlsson@agriculture.ministry.se

Fäbodbrukarna önskar snarast kontakt angående akuta problemfrågor för fäbodbruket - för en långsiktigt hållbar utveckling också för fäbodbruket

Riksföreningen Sveriges Fäbodbrukare önskar snarast få ett sammanträffande med Jordbruksministern för att informera och lämna synpunkter angående en akut problemsituation för fäbodbruket. Vi vill gärna även presentera och inleda samtal kring aktuella och framtida utvecklingsmöjligheter för fäbodbruket.

Vi saknar i vårt land en grundläggande och förankrad strategi och plattform för hanteringen av fäbodbrukets angelägenheter, utvecklingsmöjligheter och framtida villkor. Fäbodbruket omfattar i storleksordningen blott 250 företag i landet och fäbodbrukets frågor hamnar inte sällan i en gråzon, trängs undan eller marginaliseras i skuggan av starkare och/eller bättre organiserade intressen. Nu är fäbodbruket i en utsatt situation och vi ser oss nödsakade att uppmärksamma

Jordbruksministern på den akuta problematiken och de konsekvenser som uppstår för fäbodbruket i och med den föreslagna utformningen av det nya miljö- och landsbygdsprogrammet.

Dessutom vill vi gärna passa på tillfället att inleda en dialog kring samhällets hantering och bemötande av fäbodbrukets frågor, samt fäbodbrukets förutsättningar och möjligheter att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling.

Fäbodbruket påverkas negativt av förändrade villkor i det nya landsbygdsprogrammet

Fäbodbruket är i förslaget till nytt miljö- och landsbygdsprogram och vid utarbetandet av tillhörande föreskrifter föremål för förslag till förändringar av regelverk och villkor av en art och omfattning som innebär att fäbodbruket som praktisk verksamhet och levande kulturarv nu starkt hotas, programmets ambitioner och uttalade målsättning till trots.

Utformningen av regelverk och villkor syftar uppenbarligen till en radikal förändring av fäbodbrukets struktur och omfattning. Det sker utifrån oklara kriterier och får som följd en starkt försämrad ekonomi för en stor del av de lantbruk som också bedriver fäbodbruk, liksom för huvuddelen av de fäbodgående djuren. Dessa stora förändringar avses nu genomföras under kort tid, utan redovisad konsekvensanalys, utan förankring i den berörda brukargruppen samt utan ett vederhäftigt kunskapsunderlag som grund för förändringarna och de aktuella förslagen.

Så anges till exempel syftet med förändringarna av ersättningssystemet vara att mer gynna traditionellt fäbodbruk. Dock saknas ännu en gemensam och förankrad definition vad detta egentligen avser, liksom kvalitativ målsättning för fäbodbruket i vårt land.

Föreslagna förändringar gynnar små fäbodbruk med lägre djurantal och ett antal små fäbodbruk kan av allt att döma få en relativt förbättrad ekonomi med de aktuella förslagen. Hänsyn tas dock inte till medelstora och stora fäbodbruk som drabbas av sådana försämringar att vi nu riskerar att förlora deras djurhållning såväl på fäbodarna som på hemgårdarna.

Det är vår bestämda uppfattning att de aktuella förslagen inte är genomtänkta och att förändringarna sammantaget innebär en påtagligt försämrad situation för fäbodbruket och fäbodbrukarna, nu och inför framtiden.

Fäbodbrukarna anser;

* Det får i nuvarande situation inte genomföras stora förändringar av regelverk och villkor och det får inte genomföras försämringar för stora delar av fäbodbruket. Det är mycket angeläget att nu bibehålla kontinuiteten i de grundläggande villkoren för fäbodbruket och att hålla kvar tilltron till miljöersättningsystemet som väsentlig del i samhällets miljöpolitik. Den hittillsvarande nivån på betesersättningen får enligt vår uppfattning inte sänkas. Tills vidare vill vi också ha kvar den nuvarande principiella utformningen av betesersättningen uttryckt per djurenhet och 7 hektar. Enligt våra beräkningar har faktiskt inte heller denna nivå fullt ut kompenserat för de merkostnader som fäboddriften innebär. Införande av en enkel schablonersättning för fäbod i bruk innebär en relativt påtaglig förbättring för de mindre fäbodföretagen, vilket i sig är en positiv insats för denna kategori. Vi har ytterligare ett antal konkreta synpunkter kring utformningen av regelverket och enskilda delar i detta vilket lämpligen kan presenteras och lyftas fram till diskussion vid följande kontakt.

* Den i programmet formulerade målsättningen om 250 fäboddar i bruk under programperioden bör såväl preciseras som utökas. Med det i faktiska tal nu mycket låga antalet aktiva fäbodbruk i vårt land är det angeläget att ge utrymme för en utökning av kretsen aktiva fäbodbrukare som kulturbärare och traditionsförvaltare. Fäbodbruket är en komplex, kulturhistoriskt och naturvårdsmässigt värdefull, småskalig agrar verksamhet. Utökningen av kretsen aktiva fäbodbrukare bör i största möjliga utsträckning ske utifrån de äldre traditionsbärarna och den kvarvarande kunskapsgrunden. Det är därför angeläget att också stimulera och aktivt underlätta överföringen av kunskaper och traditioner. Detta kan ske genom att till exempel införa möjligheter för såväl lärar-ersättning för de äldre traditionsbärarna, som lärlings-ersättning till generationsövertagare som har intresse och möjlighet att ägna sig åt småskaligt jordbruk med fäbodbruk i framtiden. Saknas möjligheterna för kunskapöverföring och generationsväxling så kommer förstås fäbodbruket att successivt avvecklas när ekonomin försämras och de kvarvarande brukarna blir allt äldre. Det är därför en mycket viktig fråga hur vi nu kan stärka framtidstron och förbättra förutsättningarna för att fäbodbruket ska kunna vara intressant, praktiskt och ekonomiskt möjligt för nu unga brukare och för kommande generationer.

Det behövs ökade kunskaper och bättre hantering av fäbodbrukets frågor inför framtiden

Staten har ett övergripande ansvar för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling, hänsynstagandet till konventionen om biologisk mångfald och för arbetet mot uppsatta miljökvalitetsmål.

Fäbodbruket berörs av flera av miljökvalitetsmålen. Fäbodbruket behöver nu samhällets stöd för att kunna överleva och utvecklas i framtiden.

Fäbodbrukarna utgör en starkt kulturförankrad minoritet som bedriver småskaliga kultur- och naturvårdsjordbruk. Fäbodbruket förvaltar kunskaper och värden av betydelse för en långsiktigt hållbar utveckling i en levande landsbygd.

Det saknas en gemensam och grundläggande kunskap om fäbodbrukets behov, förutsättningar och överlevnadsvillkor. Det saknas också en grundläggande och förankrad strategi för hanteringen av fäbodbrukets frågor, nu och inför framtiden.

Vi behöver utöka de gemensamma kunskaperna om fäbodbrukets betydelse för den biologiska mångfalden, betydelsen av kulturarvet och den kulturella identiteten, möjligheter med kulturturism, möjligheter med utveckling av lokal livsmedelsförädling och betydelsen av fäbodbrukets som kunskapsresurs bidrag till en långsiktigt hållbar samhällsutveckling.

Så behöver vi också utveckla formerna för att hantera avvägningen gentemot andra intressen, såsom till exempel vad gäller rovdjursproblematiken, samt ett system för att konstruktivt bemöta och hantera den praktiska och ekonomiska verkligheten för fäbodbrukarna.

Fäbodbrukarna anser;

* Det behöver genomföras ett aktivt utvecklingsarbete med målsättningen att formulera en långsiktig och väl förankrad strategi för det svenska fäbodbrukets framtid. Ett möjligt inledande forum för detta skulle kunna vara den informella samrådsgruppen för fäbodfrågor; SJV, SNV, RAÄ, SKS, CBM (Centrum för biologisk mångfald) samt Hembygdsrörelsen.

CBM har nu för övrigt inom ramen för det nationella programmet för lokal och traditionell kunskap** ett uppdrag som innebär kartläggning och dokumentation, åtgärder för att upprätthålla lokal och traditionell kunskap, spridning av lokal och traditionell kunskap..., samt stimulera forskning. Bland annat avseende fäbodbruket.

Det är nödvändigt med en bred förankring bland berörda parter där även Fäbodbrukarna bereds möjlighet att delta i ett sådant arbete. De nu aktualiserade förslagen till nytt regelverk och nya villkor kan möjligen utgöra inspel i detta arbete för att senare prövas i en öppen beredning.

Den följande utvecklingsprocessen kan så förväntas leverera ett mer genomarbetat och bättre förankrat kunskapsunderlag samt en användbar bedömningsgrund för eventuella framtida förändringar av miljöersättningssystemet vad rör fäbodbruket och fäbodbetet.

Sammanfattningsvis

Fäbodbrukarna vill snarast få till stånd ett sammanträffande för att framföra sina synpunkter på det nya miljö- och landsbygdsprogrammet och dess konsekvenser för fäbodbruket.

Fäbodbrukarna är mycket angelägna om att kunna bidra till, och är beredda att aktivt delta i, en konstruktiv diskussion kring en bättre utformning av regelverk och villkor för fäbodbruket i det nya miljö- och landsbygdsprogrammet.

Fäbodbrukarna önskar medverka i det vidare arbetet för fäbodbrukets utvecklingsmöjligheter och framtida roll i en långsiktigt hållbar utveckling.

Denna framställan sker i samverkan mellan Riksföreningen Sveriges Fäbodbrukare, Dalarnas Fäbodbrukarförening, Gävleborgs Fäbodförening samt Värmlands Säterbrukarförening utifrån riktlinjer från fäbodriksdagen och riksföreningens årsstämma 2006 på Wången, Jämtland.

Offne 2006-11-04

För samtliga genom Inger Jonsson, ordf Riksföreningen Sveriges Fäbodbrukare

Land Alice Gustafsson, ordf DFBB

Calle Höglund, ordf GFF

Kerstin Elofsson, ordf VsbF

** Det formella namnet är Nationellt program för lokal och traditionell kunskap relaterat till bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald.